

nøglehullet

NR. 1, 1991

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Umiddelbart er det ikke nemt at genkende Lynges kro på dette postkort fra omkring 1905, men i ombygget stand ligger krobygningerne stadig på samme plads som for et par hundrede år siden. Men Lynges kro, der jo ligger i Uggeløse, har en spændende historie, der går endnu længere tilbage og til en helt anden placering. Gennem årene har kroen måttet kæmpe for sin eksistens, der har været truet af manglende privilegier, moral, fallit, ildebrand og nu for nylig af parcelhusbyggeri. Kik ind i Nøglehullet til den spændende beretning om Lynges kro og dens ejere, opklaret og fortalt af en disses efterkommere

MEDLEMSAKTIVITETER

ONSDAG den 6. FEBRUAR fra kl. 19,30 : ÅBENT HUS I ARKIVET

TORSdag den 14. FEBRUAR kl. 19,30 på HOVEDBIBLIOTEKET :

ORDINÆR GENERALFORSAMLING. Dagsorden ifølge vedtægterne.
Efter generalforsamlingen vil bogforelæggeren EVAN BOGAN, Lyngby, holde foredrag om ældre tiders samfærdsel og vejføringer på egnen: "Hvordan KYSSET KOM TIL LYNGBY !".

ONSDAG den 6. MARTS fra kl. 19,30 : ÅBENT HUS I ARKIVET

ONSDAG den 3. APRIL fra kl. 19,30 : ÅBENT HUS I ARKIVET

TIRSDAG den 16. APRIL kl. 19,30 på HOVEDBIBLIOTEKET :

ANDERS WASEHUS MADSEN fortæller om DE DANSKE MATRIKLER -hvordan de er opstået og hvordan man kan udnytte denne uundværlige ejendomsregistrering. Anders Wasehus Madsen har sin store erfaring om emnet fra mange år i Matrikeldirektoratet, nu Kort-og Matrikelstyrelsen

ONSDAG den 1. MAJ fra kl. 19,30 : ÅBENT HUS I ARKIVET

LØRDAG den 4. MAJ: Forårs-byvandring i BLOVSTRØD. Reservér dagen til en hyggelig tur i det gamle Blovstrød, bl.a med forevisning af den nyligt restaurerede kirke. Nærmere herom senere.

Lokalhistorisk Arkiv på Frederiksborgvej 59, Lillerød har åbent hver TIRSDAG kl. 9-14. Der er åbent hus hver første ONSDAG i måneden fra oktober-maj, samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm formiddage man-tors på arkivets tlf : 42 27 08 91

Henvendelse kan også ske til :

Ole Høegh Post, (formand) tlf. 42 27 53 27
Wolthersvej 6, Lillerød , 3450 Allerød

Karen Andersen (sekretær) tlf. 42 27 51 73
Cedervangen 32, Lillerød 3450 Allerød

"Nøglehullet" er medlemsblad for Lokalhistorisk Arkiv & Forening i Allerød Kommune. Redaktion og Lay-Out: Ole Høegh Post , tryk: Preben Jensen . Oplag 300. JANUAR 1991 ISSN 0905 - 4146

LYNGE KRO

Af Else Granberg

Når vi har glemt kongerækken og al anden viden, som skolen har bragt os om danske konger, så husker vi stadig Frederik d. IV, den konge der oprettede de mange skoler på rytterdistrikterne- og nedlagde omtrent ligeså mange kroer !

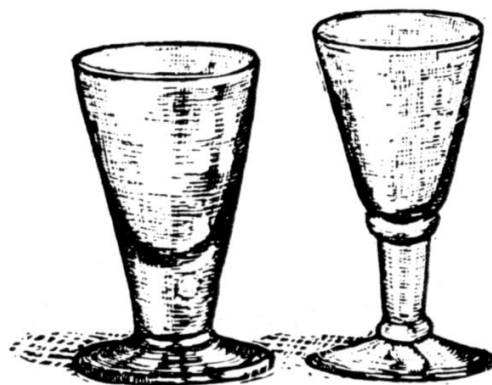
Uggeløse og Kollerød fik skoler -Lynges beholdt kroen !

Krohold eller ølsalg havde der været i Lynges i mange år, mere eller mindre lovlige eller ulovlige. Alt efter Amtmandens nåde eller unåde.

I Frederiksborg Amts Jordebogsregnskab for 1663-64, under Told, Accise og Krohold, er der til indtægt ført 2 rdl., som er "anammet af Peder Jacobsen i Lynges, som Lensherren har bevilget dette år at måtte sælge øl i Lynges og Uggeløse." *

I sognemandtallet til Ekstraskatteregnskaberne finder vi i 1682 Peder Kromand, 1684 Ole Frederiksen som kromand, 1691 Peder Olsen, der holder kro. 1699 er Niels Pedersen kromand, og det synes han at være til sin dødsdag, selvom Amtmanden måske af og til har forbudt ham det.

I kopskatmandtallet af 11.12.1705 for Lynges er anført: "Niels Pedersen som haver heste og køer, tre børn og tjenestepige. Bemeldte Niels Pedersen skreven forleden år som kromand, men siger sig nu af Amtmanden formeent at holde kro"

I Frederiksborg Amts Jordebog for 1708 er Niels Pedersen stadig anført som kromand.

Niels Pedersen døde i februar 1716 og blev begravet 2 marts i Lynges. Samme år fæster Anders Pedersen, søn af Peder Jacobsen på Hjørlandegaard, krohuset i Lynges. Den 5. juli 1716 blev han trolovet med Niels Pedersens enke, Johanne Marie Nielsdatter, de blev viet i Lynges kirke den 16. august samme år.

I dette ægteskab var der 2 børn, Karen født 1717, Niels 1719. Johanne Marie Nielsdatter døde i 1744 og blev begravet den 20.7.

I 1744, den 15. oktober "blev trolovet udi Niels Pedersen, Kroholders hus i Kirke Værløse, Anders Pedersen, Kromand udi Lynges Kro og Margrethe Hansdatter, afgangne Johan Otthis Haalsteds, Degn af Svallerup." De blev viet 13. nov. i Kirke Værløse kirke.

Ved rytterdistrikternes omordning i 1718 kom adskillige af de mere eller mindre ulovlige kroer i farezonen. Ved Amtmandens indberetning angående kroerne på Frederiksborg og Kronborg Amter i 1720 anses Uggeløse Kro for at

* Peder Jacobsen havde Lynges største gård, nr. 17, i fæste

være "skadelig for indbyggerne", og den blev nedlagt ifgl. kongelig resolution af 13. januar 1721, sammem med adskillige andre kroer, bl.a. Knardrup, Slagslunde, Ganløse, Gørløse, Uvelse, Viksø og Kollerød..

Lynge Kro var øjensynlig stadig i farezonen, for den 23. april skriver amtmanden som anbefaling for kroens fortsatte bestående:

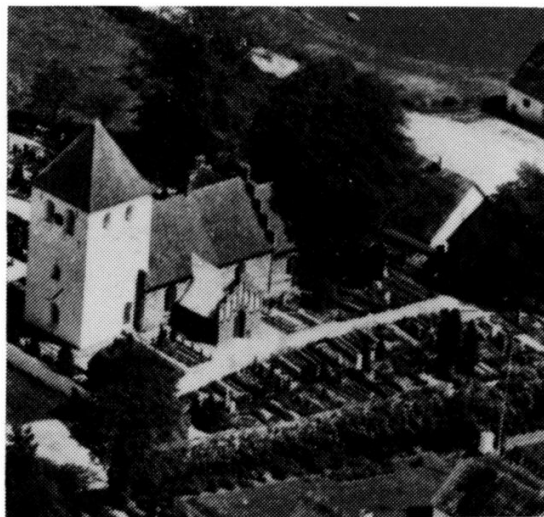
"Lynge Kroe, udi Lynge bye, som alfarvei til Kiøbenhavn fra Kregome, Lyndby, Ølsted, Strøe samt Giørløse sogne. Kroemanden Anders Pedersen tager sine Vahre enten udi Frederichsborg eller Slingerup. Aarlig Kroeholds Kiendelse 6 Rdl. Udi hvilken Bye vi maae holde fornøden at være Kroe, endsom udi Uggeløse, thi udigennem Uggeløse er ingen Landevei, mens ikun ere skadelig Kroe for Indbyggerne hos Skovfogeden, som ere megen fornøden at afskaffe iblandt de andre skadelige Kroer." ¹⁾

Befalingen om at nedlægge Uggeløse kro er øjensynlig ikke efterkommet lige med det samme !

Endelig den 2. juni 1721 får Anders Pedersen kongelig bevilling til Lynge kro. Bevillingen er konfirmeret 30.3.1733 og 29.8.1747, ²⁾

Anders Pedersens hus er i Jordebogen for 1718 som nr.8 anført med "18 fag hus". Han havde kirkejorden for både Lynge og Uggeløse i fæste og fik udbygget krostedet, så det svarede til avlingen. I 42 år var Anders Pedersen kromand i Lynge. 1758 har han afstået den til Bertil Børresen Lind, der fik bevillingen fornyet den 16 jan. 1759 ³⁾

Anders Pedersen døde i 1760. Hans

Lynge kirkes tårn er fra 1721, og er altså det samme som Anders Pedersen hviler under

datter Karen, der blev gift med gårdmand Niels Olsen i Lynge, var død og havde efterladt sig 6 børn. Sønnen Niels Andersen var "Kudsk hos Hendes Majestæt Enkedronningen".

"Anders Pedersen, forrige Kroeholder og kirkeværge i Lynge, begravet i Lynge Kirke, under Taarnet, alder 69 aar, 15. februar 1760"

"Salig hr. Lambert Windekilde, sognepræst til Lynge, Provst i Herredet, begravet udi Lynge Kirke lige foran Alteret, Alder 82 aar, 23. april 1760."

Således ligger den gejstlige og den verdslige sjælehyrde begravet i hver sin ende af Lynge kirke. 1762 får de iøvrigt selskab af degnen Suhm, der d. 9. aug. fik sin plads ved indgangen under tårnet.

En begravelse i Kirken var et statussymbol for datiden. Men både kromand og præst ligger der med fuld ret, for i Chr. V's "Danske Lov" 2.22.36 står: "Præsten og Kirkeværgerne nyde fri Begravelse i Kirken, om de i Bestillingen bortkaldes."

Bertil Børresen Lind døde allerede i 1761, begravet 7. december, 54 år gammel. Kroen blev overtaget af datteren Anne Kirstine og hendes mand Morten Panch. Bevilling af 26.1.1763. ⁴⁾

De blev hurtigt trætte af det krohold, for 14. feb. 1765 blev der tinglæst et skøde på kroen fra Morten Panch til ungkarl Peder Pedersen, der tjente hos kammerherre Viech på Kronborg: "Skøde på Lyng Kro med bygning, grund og indhegning, tillige med det stykke Jord på Tulstrup*Mark, som til Kroen er henlagt, hvoraf der aarlig svares 7 Rdl, 4 Mark og 3 Tdr, 3 Skp, 2 Fjk, 3/4 Alb. som er Kirkejord, som Morten Panch fik i Fæste 21. Oktober 1762. Købesummen 590 Rdl."

Samme dag blev tinglæst et pantebrev på 850 rdl. som Peder Pedersen havde lånt af hofagent Ryberg i København. Dette pantebrev er aldrig noteret til udslættelse ⁵⁾

Han havde købt kroen dyrt, og hvad havde han egentlig fået for pengene? De 18 fag af bygningerne var kongens. Jorden var fæstestjod; hvor meget løsøre der

fulgte med, er ikke oplyst. Morten Panch holdt den 19. marts 1765 auktion over en del gods, løsøre og kreaturer.

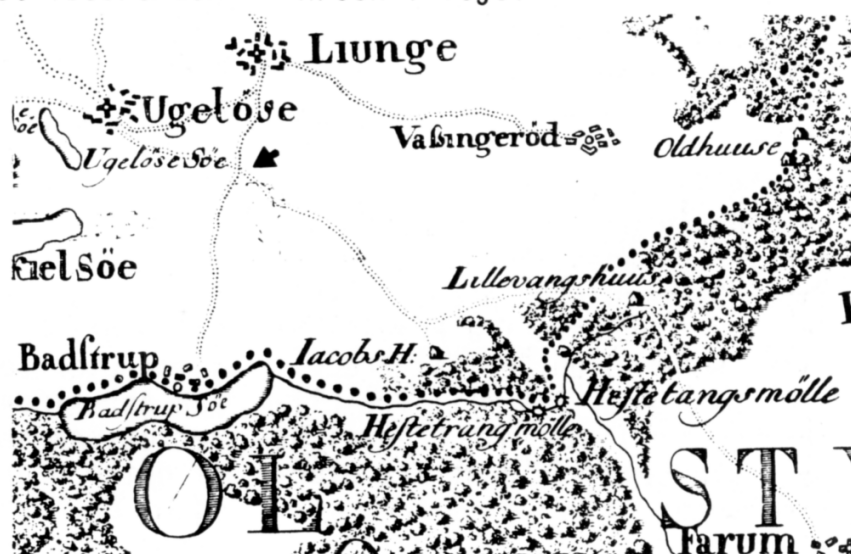
Peder Pedersen forsad sig med kroen. Det kunne næsten ikke være andet. "Hans Andersen har d. 30. marts 1769 fæstet kroens bygning tillige med jorden på Tulstrup Mark, som Peder Pedersen formedelst fattigdom afstod. Bygningerne er ringe, som fæsteren på egen Bekostning bringer i Stand. I fæste 8 Rdl. "

Samme dag har han fæstet kirkejorden... "hvortil ingen besætning faaes eller tilsvares." Indfæstningen blev fastsat til 5 rdl.

MØLLEREN FRA HESTETANGSMØLLEN
Hans Andersen fik bevilling 4. nov. 1769 ⁶⁾ men blev der ikke ret længe. 1772 er kroen afhændet og tilfæstet mølleren Niels Jacobsen i Hestetangsmølle.

I 1771 nævnes Anders Tøyersen som kromand i Lyng ⁷⁾, Torben Nielsen i 1774 og Frederik Frederiksen i 1777. Ingen af disse har haft bevilling. De har haft kroen i leje.

Udsnit af Videnskabernes Selskabs kort fra 1766. med en del af de nævnte lokaliteter. Landsbyerne er nærmest signaturer, og vejføringer mest principper. Stednavnet Jacobs H(us) må stamme fra møllerfamilien på Hestetangsmøllen og er efter skriftstørrelsen nok et betydningsfuldt sted, måske skovfogedstedet. Pilen viser det nye og blivende sted for kroen.

* Stednavn efter nedlagt landsby nær Nymølle

5. januar 1773 er kroen blevet Brandforsikret: ⁸⁾

"Niels Jacobsens i fæste havende og Hans Majestæt tilhørende Kroe i Lynges Bye, at samme efter kunne blive forsikret udi Kiøbstædernes Brand Kasse i Danmark, og bestaar denne Kroe, som er Biindings Værk med Straae Tag, af 4 Længer med en Tvær Bygning."

1) En Længe i Nord bestaar af 18 Fag, deraf de 12 Fag indrettet til Værelser, Kiøkken og Brøggers, a Fag 20 Rd1: 240 Rd1

De 6 Fag indrettet til Loe og Lade. a Fag 10 Rd1 60 Rd1

2) En Tvær Længe i Sye, der bestaar af 6 Fag, indrettet til Stalde og Loe a Fag 10 Rd1 60 Rd1

3) Den Øster Siide Længe bestaar af 14 Fag indrettet til Kamre, Huggehus og Lade a Fag 10 Rd1 140 Rd1

4) Den Vester Siide Længe er 12 Fag med en Tværbygning af 6 Fag, ialt 18 fag, indrettet til Loe, Lade og Fæ Huusa Fag 10 Rd1 180 Rd1

Summa 680 Rd1

I 1778 er bevillingen atter i farezonen, og nu lyder Amtmandens forsvar således: "Lynges Sogn, ditto Bye, en Kroe paa Landeveien til Kiøbenhavn fra Frederichsværks Gods og en Deel af Frederichsborg Amt. 3/4 Miil fra Lillerød, een stif Miil fra Frederichsborg Bye, Lige så langt fra Giørløse Kroe, og 3/4 Miil fra Farum Kroe paa Kiøbenhavns Amt.

Indbemeldte 6 Kroer - Lillerød-Lynges - Giørløse - Stenløse - Viksø og Ude Sundbye - som alle ere beliggende paa det Frederichsborgske Rytter District, formeenes ikke at kunne give Anledning til Fylderie uden ved Miisbrug, som ved god Politie og Orden kan hemes. Iøvrigt ansees de for at være til Nytte saavel for Reisende som for de Folk, der har lang Vei fra Kirkerne til deres Hiem." ⁹⁾

Lynges kro får igen lov til at overleve.

Niels Jacobsen i Hestetangsmøllen døde i januar 1781, og blev begravet i Uggeløse den 8. januar 55 år gammel. Samme år i marts døde hans hustru Cille Marie, hun blev begravet i Uggeløse 24. marts 1781, 30 år og 9 mdr. gl.

ARVINGERNES ØNSKER

1784, den 15. nov blev afsendt følgende skrivelse fra Hestetangsmøllen til Rentekammeret: ¹⁰⁾

"Jacob Nielsen i Hestetangs Mølle søger underdanigst om tilladelse at bortsælge Lynges Kroe, saaledes at den højestbydende nyder Bevilling at fortsætte Kroholdet samme Steds.

Underdanigst Pro Memoria.

Da forrige Ejer af Lynges Kroe paa Frederichsborg Amt, navnlig Niels Jacobsen i Hestetangsmølle tillige med sin Hustrue begge for et Aars tid siden ved Døden ere afgaaet og denne Kroe af samme Ejer for egen Regning for faa Aar siden er opbyggt og indrettet, saa skull jeg som en Søn af dette Stervebo, herved paa egen og Medarvingers Vegne, underdanigst udbede os den Naade,

Amtmand Heinrich von Levetzow (1734-1820)

at dette Sted med Forsikring om Kroeholds Bevilling til den Højstbydende maatte tillades os at faa auctioneret, paa det vi som Arvinger kunde høste nogen Frugt og Nytte af de Bekostninger vores salige Forældre derpaa har anvendt, item at saadann Tilladelse os naadigst saa betids maatte forundes, at Auctions Beløbet ved Skiftes holdelse, som forestaar, kunde komme under Bøets Indtægt.

Hvilket jeg paa egne og mine umyndige Medarvingers Vegne underdanigst haaber ikke bliver os nægtet, da Lynge Kroe ej er iblandt de, som til Afgang eller Nedlægelse er udmældt.

Hestetangs Mølle d. 15. nov. 1784

Jacob Nielsen "

AMTMANDENS BETINGELSER

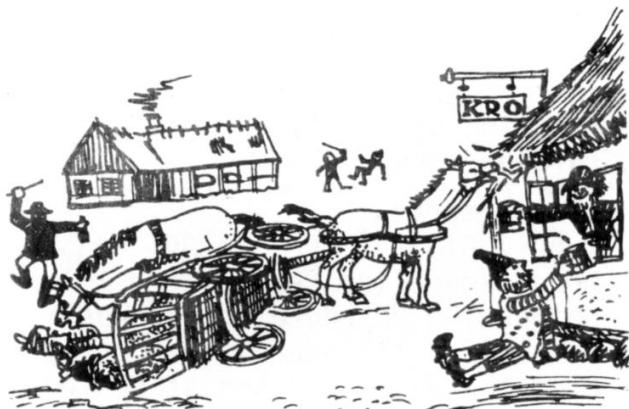
Ansøgningen blev sendt til betænkning hos Amtmanden, der gav følgende svar:

"Pro Memoria.

I Anledning af den fra det Højstærede Kongelige Rentekammer til Betænkning udsendte, og herhos tjenstligt tilbagefølgende Ansøgning fra Jacob Nielsen af Hestetangs Mølle paa Frederichsborg District, om Tilladelse til at bortsælge Lynge Kroe med Forsikring om Kroeholds Bevilling for Køberen, skulle jeg efter foregaaende indhentet Oplysning tjenstligt melde: At omendskiønt Supplicans Fader ikke som i Ansøgningen er meldt skal have af nye opbygget og indrettet bemeldte Kroe, saa har han dog for Penge tilforhandlet sig den, og da denne Kroe, ansees at være Nyttig for Reisende, saa seer jeg ikke, at noget kunde være imod, at den som herefter der af bliver Ejer, kunde tillades Kroehold imod Afgifts svarelse til den Kgl. Kasse. Men da det formodentligen vilde tjene til Lynge Byes Opkomst, og til den der værende Ungdoms Sæders Forbedring, at Kroen udflyttets af Byen, item indstilles tjenstligt, om det ikke i Tilfælde at Ansøgningen aucorderes, ved Privilegiets Fornyelse maatte blive befalet, at Kroens bygning og dens Privilegium udflyttes til Landeveien, omtrent i Skiællet imellem Lynge og Badstrup, hvilket Sted ansees mere Beqvem for de Reisende, og Lynge Byes Folk vilde derved betages endel Lejligheder til at opholde sig i Kroen.

Frederichsborg d. 15. januar 1785

H. Levetzow "

"...formedelst Bonden ikke ved Drik ikke skulde blive ruinered.."

Forslaget blev godkendt af Rentekammeret den 29. januar 1785. Amtmanden blev således ophavsmand til Lynges kros flytning og nuværende beliggenhed.

UGGELØSE-BØNDERNES PROTEST

Forslaget om kroens udflytning til Uggeløse Mark vakte ikke ligefrem jubel i Uggeløse. Det var deres jord, der blev stillet til rådighed, og kroen var de ikke meget for at få placeret der.

2. april 1785 sendte de en klage til Rentekammeret. Den fik de ingen svar på !

Når Kronens bønder følte sig trådt på af øvrigheden, så klagede til kongen. Når kongen er utilregnelig så klager man til kronprinsen. Det samme gør bønderne i Uggeløse:

"Uggeløse Bye paa Frederichsborg Amt, den 15, April 1785.

Allerunderdanigste Ansøgning, at det ikke tillades Lynges Kroe udi same Sogn, bliver udfløttet i Uggeløse Sogn, i vore bedste Marker, thi da bliver vi alle 16 Mænd Ruinered.

Til Kronprinsen

I allerunderdanigste Ydmyghed tage vi fattige Bønder fra Uggeløse Bye den Frihed at søge Deres Kongl. Høyhed Allerydmygst bedende om Naadigst Assistance. Der er en Kroe i Lynges Sogn, Lynges Bye, som alle Tider har bortleiet

Der er en Kroe i Lynges Sogn, Lynges Bye, som har tilhørt Sl. Niels Jacobsen i Hestetangs Mølle, som han alle Tider har bortleiet.

Nu ved Skifte efter død Mand og Kone skal samme Kroe sælges, er Conditionerne ved Auctionen den købende skal tillades at bryde same Kroe ned og igien opbygge 18 Fag Huus til Kroe paa vore Marker, nemlig Uggeløse Hulveie kaldet, det er vores bedste og nærmeste Byen liggende Marker ! Rimeligt er det vel at Kroen bliver bedre betalt naar det tillades at udfløttes paa den Sted paa vores Marker, hvor over 16 Bønder bliver ruinered og Hans Majestæts Casse største Tab. Det er ikke mange Aar siden der var en Kroe i Uggeløse Bye som blev afskaffet formedelst Bonden ikke ved Drik ikke skulle blive ruinered. Naar nu denne Kroe skal nedbregges fra Lynges Sogn og til Uggeløse Sogn paa bemeldte Sted, ligger den 3 Byer ganske nær, kunde det inu reines højere til Ruin for saa mange Bønder, ville og skee store Klammerier naar saa mange blev samlede. Desuden er der fra Lynges paa hin Side Nørre Broe og vores Bye, en gestance af 3½ Miil, 6 Kroer foruden denne, var det til overs at den blev udfløttet os ti Ødelæggelse. Vi har den 2. April Allerunderdanigst giort Ansøgning til

det Kgl. Rentekammer, men inu ingen Svar fra vores Øvrighed faaet. Vi ere bange imidlertid Kroen ved Autcion med ovenmeldte Rettigheder bliver solgt er det Reent ude med os -

Vi sukke Samtlig med Kone og Børn om Livs Ophold. Bedende Allerunderdanigst om Naadigst Bøn-hørelse.

Allerunderdanigst paa Samtlige Bønders Vaine underskriver vi 6 Mand

P.Nielsen Peder PPS Pedersen
Jørgen JJS Jensen Lars LIS Jørgen-
sen Lars LAS Andersen Peder PAS
Andersen. "

KLAGEN AFVISES

Klagerne til Rentekammeret og til kronprinsen er næsten enslydende. Begge blev sendt til betænkning hos amtmanden, der tydeligt irriteret og godt sur skriver tilbage:

"Pro Memoria.

Kroens Udflytning fra Lyng, omtrent til Marke Skiellet imellem denne Byes Marker og Badstrup, er ved det Kongelige Rentekammers Skrivelse af 29. Januar saavist bleven approberet. Efter indhentet Erklæring fra Regimentskriver Rosenqvist (paa vedlagte tilbagefølgende ansøgning) fra Bønderne i Uggeløse, haver fornævnte Regimentskriver afsadt til dens Bygninger, Gaards og Hauge Rum, 4 Skp. Jords Udsæd, beliggende paa Uggeløse Mark ved Badstrup Huulvej, paa et Stæd, som er begroet med Torne, hvilket Stk. Jord aldrig skal have været til nogen Nytte for Uggeløse Bye, men for-medelst at de 2de Landeveje løber der forbi, skal ligge meget Beqvemt for rejsende, og naar

Uggeløse Bye bliver udskiftet af Fællesskabet, kan ansættes som en Husmands Lod. Uggeløse Bye ligger saa nær ved Lyng, at naar Almuen udi førstnævnte inclinere til u-anstændig Drik, kan forskiællen, af Kroens forflytning til det anviste Stæd ikke contribuere mere dertil end forhen, da Beliggenheden skal i henseende til vejens længde fra Byen være uden Forskiæl.

Supplicanternes uanstændige Skrivemaade, imod Øvrigheden, fortjener altsaa ej allene Opmærksomhed men endog en slags passelig Refselse, og som Foredraget er anbragt til det højtærede Kongelige Rentekammer, saa formoder jeg at samme, efter indhæntet Oplysning om sagens beskaffenhed ikke lader saadanne udtryk passere u-straffede, da deraf ellers i sin Tiid kunde ventes ubehagelige Følger.

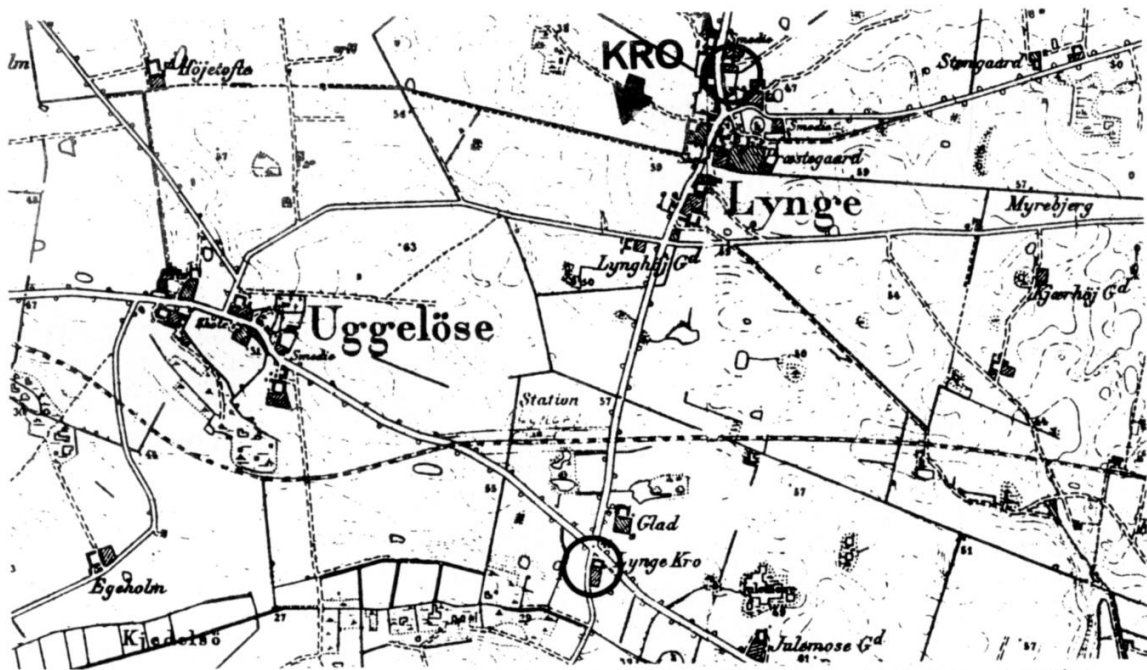
Frederiksborg den 6. Maj 1785
Levetzow"

Bønderne i Uggeløse kom dog hverken på fæstningsarbejde eller på træhesten på grund af deres klager. Amtmanden fik dog bemyndigelse til at meddele bønderne en irettesættelse, som de så i sluttet trop modtog på Amtmandens kontor.

KROEN PÅ AUKTION

Alle klager havde været forgæves. Kroen blev sat på auktion 19.3. 30.4 og 7.5 1785. Vurderingen var på 100 rigsdaler.

19. marts var Sr. Hørning højstbydende med 172 rdl og 2 mark. Han bød muligvis for en anden,

Lyngeløse-Uggeløse 1898 - og som der har set ud længe inde. Geodætisk inst. tilladelse A 403/85

men frafaldt budet inden næsteauktionsdag.

30.april bød Frederik Frederiksen, der i mange år havde lejet kroen af Niels Jacobsen meget forsigtigt 101 rdl.

7.maj ved tredje og sidste auktion blev - efter adskillige bud og overbud - Anders Pedersen højestbydende med 339 rdl, 3 mark Anders Pedersen var i tjeneste hos Amtmand Levetzows fuldmægtig Nicolai Ulstrup !

Kautionist for hele købesummen var Christen Andersen, kromand i Farum, der i året 1772 sammen med Niels Jacobsen havde købt kroen ¹¹⁾

LYNGE KRO FLYTTES TIL UGGELØSE

Så var Kroen solgt, og i 1786 blev den flyttet ud på Uggeløse mark, hvor den i dag har matr. nr. 28 a af Uggeløse by og sogn Kroens tomt blev i 1791 tildelt Jens Nielsen ¹²⁾ stedet har nu

matr.nr 64 af Lyngby (Lyngby Bygade nr 26-28)

Kroen fik nyt navn: "Purre Kro" som diverse steder staves meget forskelligt: Purre - Burre - Porre. Stavemåden kan være ganske ligegyldig, navnet slog aldrig igennem. Den var og blev "Lyngby Kro" i en grad, man ikke skulle tro var mulig: Folketællingen 1801 har ganske korrekt anført kroen i Uggeløse sogn. Men 1787 1834, 1840, 1845, 1850 og 1860 kan man finde kroen under Lyngby sogn. Alle fødsler, vielser og begravelser er indført i kirkebogen for Lyngby. Anders Pedersens sønner står i lægdsrullen under Lyngby sogn!

På arvefæsteskedet, som han fik på jordlodden i 1809, står der ligeledes: Arvefæste og Skiødebrev for Huusmand Anders Pedersen i Lyngby Sogn og Lyngby Bye paa Frederichsborg Amt, paa en huuslod, som ligger til Lyngby Kroe." ¹³⁾

1789 den 24.februar, klages der

igen over kroen. Denne gang er klagen sendt til Amtmanden. Bønderne klager nu over, at deres sæd opædes og nedtrampes ved bedestedet. Godtgørelse for jorden har de heller ikke fået; det mener de, er lovet.

Klagen gør ingen indtryk på amtmanden, den fik påtegningen: "Henlægges ubesvaret til Uggeløse Byes Udskiftning" ¹⁴⁾

Ved udskiftningen af Uggeløse blev kroen tillagt lod nr 10 på Gladgårdens jord, og tilstået en bygningshjælp på 30 rdl, og det blev desuden vedtaget at "Fordi han feilede Vand paa sin Lod, saa maatte han have en Gangsti til et Vandhul udi Bakkelodden i det Sydøster Hjørne af Bakkeagre, saa og Tilladelse til at oprense samme imod en aarlig Afgift af 4 Mark til Bakkelodden, men maa hverken ride eller køre til Vandingen." ¹⁵⁾

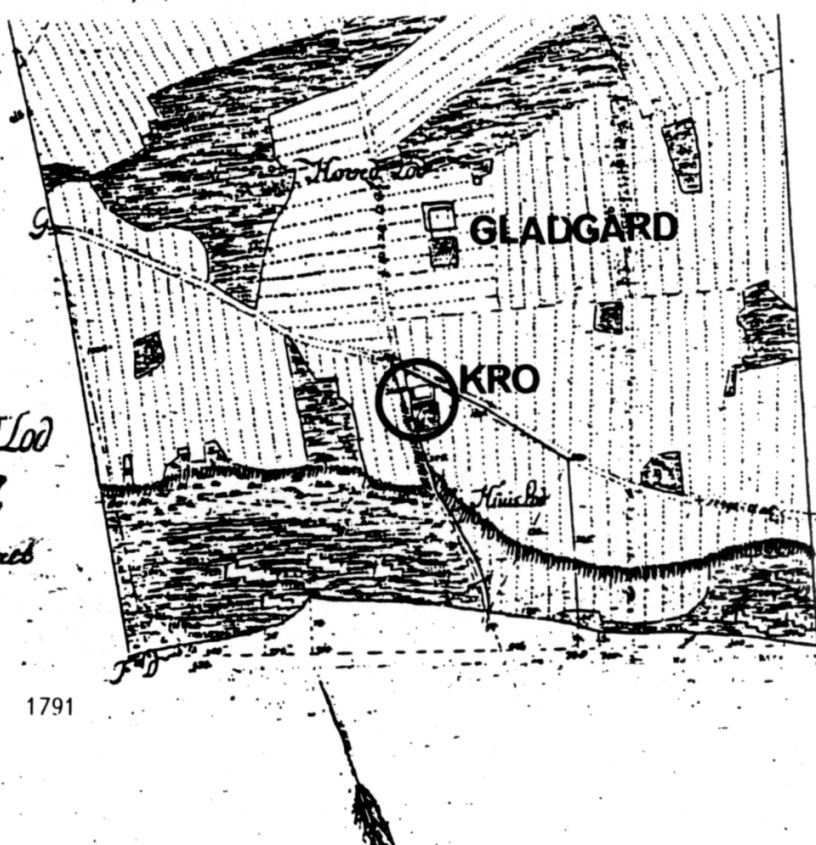
I grundforbedringshjælp fik han senere 14 rdl. for at rydde 2 tdr land bevokset med hassel og tjørn ¹⁶⁾

PRIVILEGIET

I 1786, den 22. november søger Anders Pedersen om privilegium på kroen. Rentekammeret udbeder sig i den anledning Niels Jacobsens originale kroholds bevilling indsendt. den er sporløst forsvundet! I Hestetangsmøllen findes den ikke. Amtmand, regimentskriver og Birkefoged melder hus forbi. Fra birkeskriveren fremsendes tilsidst en udskrift af retsprotokollen. Privilegiet har været læst i retten den 14. august 1777, i anledning af en dom over Niels Jacobsen for ulovlig krohold i Hestetangsmøllen. ¹⁷⁾ Han benyttede Lynges kros privilegium til at holde kro to steder. 4 måneder var gået, inden Anders Pedersen den 24. marts 1787 fik privilegium på Lynges kro.

1795 blev en del af de kongelige søer og damme i Frederiksborg Amt forpagtet ud. Ved auktionen den 7. okt. 1795 fik Anders Pedersen for 12 år fiskerettighederne i

*Kort
over
Anders Pedersens Jordlod
til Uggeløse By, Gaarden Glad,
paa Frederiksborg Amt, Opmaact
1791 af J. Munn*

Det meste af Gladgårdens jordlod 1791

Bastrup sø, Jørlunde sø, Langesø 10.maj 1793 er kroen brandfor-
 og Buresø mod et årligt vederlag sikret således: 19)
 af 187 rdl. 18)

Anders Pedersen, forhen Niels Jacobsens Fæstekroe i Lynge.

1. Et Stuehuus i Vester bestaaende af aatte Fag ,Tie og en halv Alen dyb,
 Eet Loft høy ,Muur og Eege Bindingsværk, med Straaetag til begge Siider,
 indrettet til tvende Stuer,tvende Kamre,Kiøkken og Spiisekammer,med
 Skorstene og Kiølle. a Fager 40 Rdl. 320 Rdl.
 Tvende Jern Kakkellovne 20 Rdl.

2.Et Siidehuus i Sønder bestaaende af Syb Fag Aatte Alen dyb,Eege Bindings-
 værk med Klinede vægge og Straaetag til begge Siider,indrettet til et
 Brøggerhuus, med Skorsteen og Bagerovn,et Tørvehuus og een Port.
 a Faget 20 Rdl,..... 140 Rdl.
 Een Indmuret Kaaberkiedel på 1½ Taxeret 10 Rdl.

3. Et Baghuus i Øster bestaaende af 12 Fag aatte Alen dyb,Ditto Bygninger-
 nes Materialier,indrettet til en Port,enKoestald,en Hestestald,en Skiæreløe
 og en Lade, a Faget 20 Rdl 240 Rdl.
 Til Hegn for Gaarden og omkring Haugen,35 Fag Plankeværk,ansat ialt for .. 40 Rdl.

Summa 770 Rdl.

Bygningerne fandtes forsvarlig mod Ildsfare og deri en Haandsprøjte,Fiire Læder-
 Brandspande,en Brandstage og en ditto Stiige.

Ephraim Engel Lars Henrichsen

1803 har Kroen fået en tilbyg-
 ning : 20)

Aar 1803 den 28.Januar,blev der
 af undertegnede Branddirektør og
 Taxationsmand Tømremester Ertel
 og Murermester Lars Henrichsen,
 begge af Hillerød foretaget
 Taxationsforretning udi Lynge
 Kroe,Anders Pedersen tilhørende
 en tilbygning til den søndre
 Side af Stuehuset,bestaaende af
 3 Fag 10 og 1/4 Alen dyb,Muur og
 Eege Bindingsværk med Straaetag
 til begge Sider og Steensatkæl-
 der under.Indrettet til en Stuee
 med tvende naglede Alkaaber og
 et lidet Kammer af Brædder,med
 Engelske Winduer og Hollandske
 Døre.

Taxeret a Faget 70 Rdl....
 Summa 210 Rdl

Stedet har tilforn været forsik-
 ret for 770 Rdl. altsaa bliver
 nu Stedets General-Forsikrings-
 sum = 980 Rigsdaler.

H. Ertel Lars Henrichsen.

KROENS DRIFT

De årlige afgifter på Lynge Kro
 var i 1809: 21)

Huspenge	5 rdl	0 sk
Kroholdsafgift	10	0
For Lodden	3	0
Sygehuspenge		32
Delinqventpenge.....	1	54
Bygningsafgift efter forordn.1.okt.1802...	3	3
do efter forordn. 8.april 1808	2	4
do efter forordn. 4.sept 1809	1	22
Afgift efter forordn 1.okt 1802	1	58
Ildstedsskat	11	90
Ialt	39rdl	71 sk.

Skatter og afgifter er ingen ny
 opfindelse !

Ved forordningen af 1.okt.1802 blev påbudt en årlig afgift af besiddelse, nytte og brug af faste ejendomme i Danmark p.g.a. krigen og tiltagende statsudgifter, 1808 og 1809 er forhøjelse af samme.

1786, den 6. februar, blev Anders Pedersen Weibye efter kongelig bevilling viet "hjemme i huset" i Esrum til Anna Jensdatter, Vangemanden Jens Pedersens datter i Fabianhuset. Med hende fik han 5 børn. Anna Jensdatter døde den 11 nov. 1799, og den 25 juli 1800 blev Anders Pedersen i Lynges kirke viet til Maren Pedersdatter fra Esrum. I dette ægteskab var der ligeledes 5 børn: Ellen Lisbeth født 1800, Lars 1805, Peder Granberg 1808, Anne Marie 1809, Anders 1811.

Anders Pedersen blev kaldt Weibye efter sin fødeby (Vejby)

Anders Pedersen døde 3. juni 1811 og blev begravet i Lynges kirke den 7. 6. 2 måneder senere blev hans yngste søn Anders født.

Anders Pedersens enke, Maren Pedersdatter, blev den 24. september samme år gift med ungkarl Hartvig Svendsen, søn af Svend Hartvigsen på Gladgården. I dette ægteskab en datter: Dorte, født 1813.

Hartvig Svendsen døde d. 30. september 1821, og Maren Pedersdatter indlod sig ikke i nyt ægteskab. Datteren Ellen Lisbeth blev den 22. maj 1822 gift med Jørgen Andersen fra Lynges.

ILDEBRAND OG GENOPBYGNING

Kroen brændte ved lynnedslag natten mellem 14. og 15. august 1823. Af brandforhøret fremgår det

at Jørgen Andersen bestyrer kroen for sin svigermor. ²²⁾

Kroen blev genopbygget, og den 4. nov. 1824 blev den brandforsikret, ²³⁾

Lynges Sogn og By, Jørgen Andersens Kroe.

a. Stuelænge i vester, 13 fag lang 13 alen dyb, bygget af egebindingsværk i fod, med murede tavler og stråtag, indrettet til 3 stuer, 5 kamre og køkken med spisekammer. I bygningen 2 gennemgående skorstene.

Vurderet til 1530 rdl sølv

b. Udlænge i nord, 13 fag lang, 11½ alen dyb, bygget af samme materialer, indrettet til bryggerhus med skorsten, kølle og bagerovn, samt til karlekammer, tørvehus, port, stald og skærelø.

Vurderet til 660 rdl sølv.

c. Udlænge i øster, 12 fag lang, 11½ alen dyb, bygget af egebindingsværk i fod, med murede vægge og stråtag, indrettet til kostald hestestald og lø.

Vurderet til 510 rdl sølv.

Ialt 2700 rdl sølv

1841 den 24 juni har kroen fået et par bygninger mere:

a. Stuehuset er nu vurderet til 1300 rd1
 b. Udlænge i nord 650 rd1
 c. Udlænge i øster 480 rd1
 d. Et hus ved keglebanen 2 fag langt, 8 alen dyb, til en stue, af egebindingsværk i fod, murede med brændte sten og stråtag 100 rd1
 e. Et smedehus sønden for kroen, 6 fag langt, 10 alen dybt, af fyrrebindingsværk med klinede vægge og stråtag, til smedeværksted, med skorsten og beslagskur... 180 rd1
 Ialt vurderet til 2710 rd1

KROKONEN GÅR PÅ AFTÆGT

Med skøde af 24. november 1824 overlov Maren Pedersdatter kroen til sin datter og svigersøn og var aftægtskone på kroen til sin død i 1841:

"Jeg Underskrevne Maren Pedersdatter, enke efter afgangne Kroemand Hartvig Svendsen i Lyng Kro, tilstaar hervev min Laugværge Sognefoged Bent Petersen, at have solgt og afhændet, ligesom jeg og hermed sælger, skøder og aldeles afhænder fra mig og mine Arvinger til min Svigersøn Jørgen Andersen og hans Arvinger efterbemeldte mig tilhørende Eiendomme, nemlig

a. Lyng Kroe, med den til samme hørende Lod fra Gaarden nr. 5 i Uggeløse, på hvilken Kroen er opbygget.

b. Min Andel, navnlig den halve deel af Hovedparcellen, bestaaende

af 3 tdr. 4 Skp. 2 3/10 Alb. af Gaarden Baunegaard i Badstrup..

c. Parceller fra Gaarden gl. nr 3 i Ganløse, bestaaende af Hartkorn 2 Skp. 1 Fjk.

og det paa følgende Vilkaar:

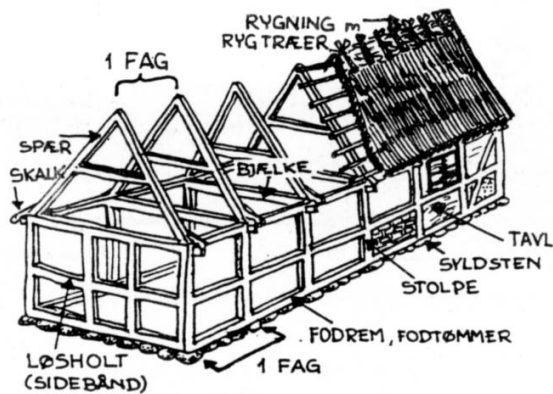
1. Bemeldte Eiendom kan Kjøberen strax tage i Brug og Besiddelse.

2. I Kjøbet følger alt mit tilhørende Ind- og Udhave Boe, Gaards og Avlingsredskaber, Kreaturer, Sæd, og Fouring, kuns med Undtagelse af efterstaaende Ting, nemlig: 1 Jern Kakkellovn, 1 Kobber Bryggerkjedel, 1 velopreedt Seng med Tilbehør. Bemeldte Ting tilfalder efter min Død mine øvrige Børn, uden at Jørgen Andersen faar nogen Del i samme.

3. Bekoster Jørgen Andersen, eller Kroens daværende Eier, uden Betaling af mine andre Børn, min anstændige Begravelse.

4. Til min frie beboelse, saa længe jeg lever, forpligter Kjøberen naar paafordres, at indrette mig paa det aftalte Sted i Kroen, en Bopæl bestaaende af 3 Fag, nemlig 2 Fag til Stue og eet til Tørvehus og på denne Bopæl leveres mig saa længe jeg lever, inden hvert

Bindingsværkhusets fagudtryk

Aars Mortensdag, paa Tørvene nær som leveres inden inden hvert Aars Sædehøst, 4 Tdr Rug, 2 Tdr Byg, 2 Tdr Malt, $\frac{1}{2}$ tdr fine Perlegryn, et feedt Sviin paa 8 Lispund, 2 fulde Gjæs, 1 Lispund Smør 16 forsvarlige Læs Tørv, frit skåren, rygtede og hjemkørte og 20 Rigsdaler Sedler i Penge.

Blandt Kjøberens egne Kreaturer forpligtes denne aarligt ar græsse og foere for mig uden betaling: 1 Koe og 2 stk Faar.

Skulle jeg ikke overleve min svagelige søn' Lars Andersen, da forpligter Jørgen Andersen at give ham anstændig Underholdning, Huuslye, Varme og Reenlighed hos sig, thi saa længe jeg lever erholder han hos mig bemeldte nødvendigheder. Dette saaledes her anførte, og som leveres og præsteres af ham dermed og måtte være Eier af indbemeldte Eiendomme. Anstaaes med Hensyn til det stemlede Papirs Bestemmelse til 60rdl Sedler aarlig.

5. Den accorderede Kiøbesum er 1000 Rdl. Sedler, og da jeg for bemeldte Eet Tusinde Rdl. Sedler er bleven tilfredsstillet, saa erkender jeg herved for mig og mine arvinger, ingen ydermere Lod Deel, Reet eller Rettigheder at have til alle udi bemeldte Eiendom m.v. her benævnte, men samme herefter skal tilhøre formeldte

Jørgen Andersen som en uigjenkaldelig og uryggelig Eiendom, frie og frelst for hver Mands Tiltale i alle Maader. Dette mit Skjøde har jeg underskrevet i undertegnede overværelse.

Frederiksborg, d. 24. Nov. 2824

Til Vitterlighed

Münster Niels Hansen

Maren Pedersdatter

Som Laugværge Bent Pedersen

At ingen Kjøbekontract angaaende dette Kjøb har været indgaaet bevidnes herved under Eeds Tilbud.

Jørgen Andersen

Læst paa Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birketing, 20 jan. 1825 ²⁴⁾

Jørgen Andersen fik bevilling på Lynges kro den 11. august i 1825 ²⁵⁾ og med ham blev der fremgang på kroen.

JØRGEN ANDERSENS HUSSTAND

Ved folketællingen i 1834 bestod husstanden på Lynges kro af ikke mindre end 18 personer:

Jørgen Andersen	40 år gift	Gjæstgiver og kromand
Ellen Andersdatter	34	gift hans kone
Lars Jørgensen	9	ugift deres børn
Peder Martin Jørgensen	3	" "
Maren Pedersdatter	55	enke konens moder
Anders Andersen	23	ugift konens broder
Ane Marie Andersdatter	25	ugift konens søster
Dorthe Hartvigdatter	22	" "
Birthe Olsdatter	29	ugift pige
Ane Christiansdatter	25	" "
Jørgen Pedersen	23	ugift tjenestekarl
Hans Nielsen	24	" "
Peder Andersen	22	" "
Magnus Andersen	21	" "
Wilhelm Christensen	22	" "
Hans Larsen	19	" "
Peder Pedersen	27	" "
Hans Christian Nyborg	45	ugift smed

Gjennem

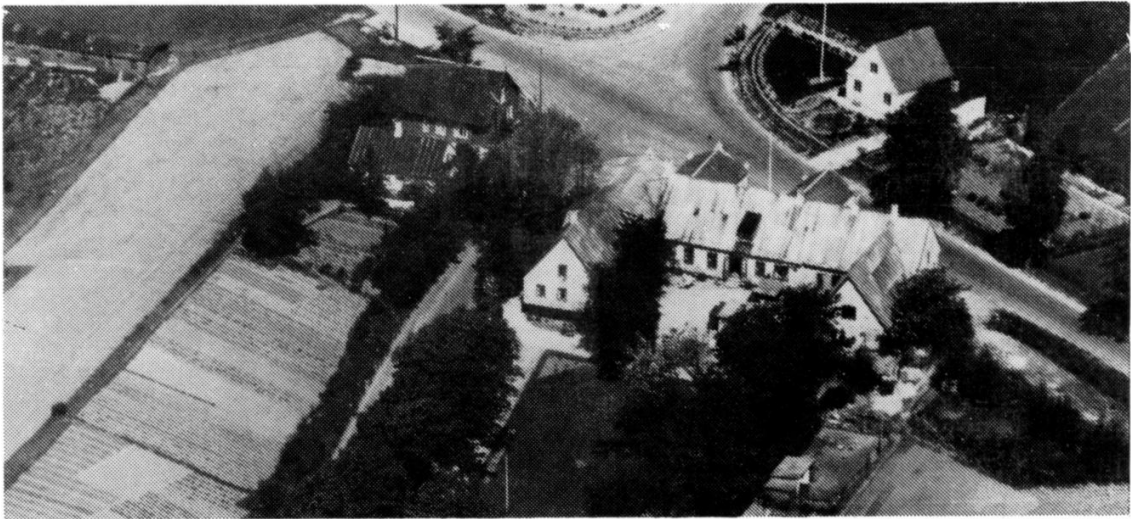
T a r t

hvorefter Gæstgivere og Kroholdere i Hillerød Kjøbstad og Frederiks-
borg Birk indtil videre have at rette sig.

	Repræsentativer.				Repræsentativer.		
	no.	nr.	st.		no.	nr.	st.
Spise- og Drikkevarer.							
Kold Frokost eller Aftensmad, bestaaende af Ekte, Dre-, Kalve- eller Lammesteg, med Tilbehør af Brød, Smør m. m. for 1 Person	1		8	En Portion fin Thee paa Maskine med Sukker og Fløde, à 4 Kopper	1		4
En Portion Smørbrød af 4 Stykker Rug- eller Saurbrød med Kjød eller Ost			10	En Spøskum tillavet Løvrand			8
En Krydretvebaal med Ost			3	I den almindelige Krostue.			
Et halvt Saurbrød med Smør og almindelig Ost			4	En Soppen dansk Brændevin			2
En almindelig god tilstrækkelig Middagsmad, bestaaende af Søsmad og en Ret Efter- mad med Tilbehør af Brød, Salt og Sen- nep, paa Værelset	2		8	Et Glas Ol			1
Levende Ketter	3		8	Et flækket 2 Stillings Saurbrød med Smør og Ost			4
Levende Ketter	4		8	En Pøgel dansk Brændevin			8
Fire Ketter	1			En dito Kjød			6
For Grønt, anden Været eller Desert betales særskilt			6	Logie og Natteleie.			
Middagsmad ved Værtens eget Bord	2			For en Stue eller Sahl og Sevefammer med Seng og Pys, uden Varme, fra 6 til 24 Timer, for 1 Person	3		8
Middagsmad for Kuds eller Tjener	1		11	Dito med Varme	3		
En Flaske Medoc	1		4	For et Værelse med Senge for 1 Person, med Varme	4		
En dito gammel Vin	1		4	Dito uden Varme	2		8
En Bolle Punsch à 4 Potter	1		3	Dito for 2 Personer med Varme	11		8
Et Glas Punsch indeholdende 1 Pøgel			12	Dito for dito uden Varme	9		8
En Flaske Ulinkandel af gammel Vin	1			Herskabskuds eller Tjeners Natteleie	1		8
En dito afbrændt Rødvind	1			Natteleie for Vognmandskuds eller andre simple Folk			9
En dito Væggesøl	1			Aftrædelse	1		
En Soppen Rom			11	Hestefoder og Staldrum.			
En dito Cognac			6	En Skæppe Havre	4		8
En dito fransk Brændevin			6	En dito Haffelse			8
En dito Commenaqvavit			11	Et Pbd. Høe	1		8
En dito bitter Brændevin			11	Tilstrækkelig Stroelse for en Hest			8
En dito dansk Brændevin			2	En Skofte			4
En Væggesoppen			12	Staldrum for en Hest i 24 Timer			8
En Flaske dobbelt Ol	1			For Vogn og 2 Heste i 24 Timer	1		
En dito daglig Ol			8	Vognskuur til 1 Vogn			8
Et Glas Ol			2				
En Portion Chocolate (detmindste 3 Kopper	2		8				
En dito Kaffe, Ilgeledes	1		8				
En Spøskum tillavet Kaffe			8				

Byfoged- og Birkedommer-Contoirtet i Hillerød, den 19/11/1847

Gjennem
Gjennemskrevet af Birkedommeren

Kroens oprindelige længeform ses tydeligt på dette luftfoto fra 1947 (Sylvest Jensen)

Jørgen Andersen blev en meget velhavende mand. På et tidspunkt ejede han foruden kroen gårdene Baunegaard og Rosenlundi i Bastrup Hestetangsmøllen og Kratmøllen, samt noget af Barresøes og Rosenbusks jorder. Om han har tjent sine mange penge på kroen, er nok tvivlsomt, men hans handelstalant var stort.

Jørgen Andersen døde den 10. jan. 1868, og hans enke Ellen Lisbeth Weibye overlod på en købekontrakt kroen til Frederik Hansen fra Ganløse, og tog ophold hos sin søn Lars Jørgensen på Rosenlundi i Bastrup, hvor hun døde den 13. maj 1871.

1868, den 20. maj fik Frederik Hansen i henhold til kgl. bevilling af 5. maj 1868 meddelt næringsbevis på gæstgiveri/krohold i Lyngekro, og betalte herfor 30 rdl. Samme dag i henhold til samme bevilling er meddelt næringsbevis på Brændevinshandel i Lyngekro, betalte herfor 12 rdl.

Samme dag meddelt næringsbevis på høkerhandel i Lyngekro, betalte herfor 6 rdl ²⁶⁾

Skøde på kroen fik Frederik Hansen først den 8. juli 1870. Købesummen var 12.500 rdl. ²⁷⁾

Man mødtes på kroen i glæde såvel som i sorg. Det er vel næsten symbolsk, når der under Jørgen Andersens dødsannonce i Frederiksborg Amtstidende var bragt en annonce for en teaterforestilling!

Bekjendtgørelser

K. 58681166 -- R og V.

† † †
Fredagen den 10de dæ., indgik min elskede Mand, Kromand Jørgen Andersen af Liunge, efter en længere Tids Sygdom til et bedre Liv. Han opnaaede en Alder af henved 74 Aar og havde levet i et lykkeligt Hæstskab i omtrent 46 Aar. Dette Sorgens Budskab meddeles herved Elægt og Venner af hans dybt iørgende Enke, Ellen Lisbeth, fød Weibye.

Liunge, den 11te Januar 1868.
Begravelsen finder Sted fra Liunge Kro Fredagen den 17de dæ. om Middagen Kl. 12.

Theatret i Frederiksborg.

Onsdagen den 15de Sannar 1868, Kl. 7,
opføres
(for første Gang):
Pariserdrengen,
Opførelse i 2 Akter af Bayard og Banderburch;
til Slutning:
(for første Gang)
Ikke en Emule jaloux.

NOTER : (LAS =Landsarkivet for Sjælland ,RA = Rigsarkivet , Rtk = Rentekammeret)

- 1) LAS Gl. Frederiksborg og Kronborg Amter
Diverse breve og dokumenter 1700-1782.
- 2) RA Rtk. 2212.94 og 2212.96
- 3) RA Rtk. 2212.33
- 4) RA Rtk 2212.34
- 5) LAS Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk. Skøde og Panteprotokol 1769-95
- 6) RA Rtk. 2212.37
- 7) RA Rtk. 352.40
- 8) LAS Sjællands stiftsamt: Brandtaxationsforretninger 1761-87
- 9) RA Rtk 2422.666
- 10) RA Rtk 2412.66 nr 40 ,heri alle bilag vedr kroens flytning.
- 11) LAS Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk: Auktionsprotokol 1769-94.
- 12) LAS Frederiksborg Amtsstue nr. 1017 Landvæsensforretninger 1769-1804
- 13) LAS Gl.Frederiksborg og Kronborg Amter : Arvefæsteskøder, L.
- 14) LAS do Partikulære Breve 1789
- 15) LAS do Udskiftningsforretninger C nr. 34
- 16) RA Rtk 2485.51
- 17) LAS Gl. Frederiksborg og Kronborg Amter :Partikulære breve 1777. 7.juli
- 18) LAS Kronborg Amtsstue : Diverse korrespondancesager 1707-1861 E
- 19) LAS Gl. Frederiksborg og Kronborg Amter ; Brandtaxationer 1793-1800
- 20) LAS Frederiksborg amt, Lyng-Frederiksborg Herred
Brandtaxationsprotokol 1800-1817
- 21) LAS Frederiksborg Amtsstue nr 931, Oppebørselsbog 1809-12
- 22) RA Justitsministeriets 2.kontor, Landbygningernes brandforsikrings kontor
Brandskader på Landet 1823
- 23) LAS Frederiksborg Amt, Lyng-Frederiksborg Herred Brandtaxationsprotokol 1818-41
- 24) LAS Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk: Skøde og Panteprotokol K 1823-26.
- 25) RA Rtk. 2412.30
- 26) Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk : Næringsprotokol 1856-83
- 27) do : Skøde og Panteprotokol RR 1869-71.

Else Granberg er født og opvokset i Uggeløse og kender Lyng kro fra sine unge dage. Som slægtsforsker har hun afdækket en stor del af kroens historie. Hendes tipoldefar Anders Pedersen Weibye ejede Lyng kro fra 1785, og den blev i familiens eje til 1868.

To høje tilbygninger dominerer i dag den meget ombyggede kro. Fot. H & J Rasmussen 1980

HØRSHOLM DISTRICTS
FATTIGFORSØRGELSE-og ARBEIDS-ANSTALT

aan
BRØNSHOLMSDAL,

indrettet 1865.

LEMMERNES JUL

af Max Jakobsen
& Per Jørgensen

Gården Brønsholmsdal var nok ikke det mest misundelsesværdige opholdssted i sidste halvdel af 1800-tallet.

Den var "Hørsholm Districts Fattigforsørgelses-og Arbeidsanstalt" oprettet af Blovstrød sogn i samarbejde med Birkerød, Hørsholm og Karlebo sogne.

Gården lå i Usserød, hvor dens smukke hovedbygning endnu eksisterer.

Dengang befolkedes stedet af "Lemmerne" som de kaldes i de aktstykker, vi har fundet i Blovstrød sogns arkiv. Fattiglemmerne var sognenes frasorterede, nemlig de fattige enker, de forældreløse børn, de svagelige, men også sindssyge og "idioter" for-

uden Personer, som ved Uforligelighed, Dovenskab, Drikfældighed eller anden Uorden give forstyrrelse."

De viklår, man bød dem, var yderst nøjsomme, og vi hører sidst i århundredet om børn, der lejes ud som arbejdskraft, og om ulydige børn, der på korporlig vis bliver ledet ind på dydens smalle sti.

Midt i al denne elendighed dukker der en solstrålehistorie op. Det er i julen 1866, få år efter anstaltens oprettelse. Den daværende "Inspecteur Johansen" havde en anden opfattelse af "Lemmerne" end den, der siden blev fremherskende. Han satte sig for at give lemmerne en rigtig glædelig jul, og begyndte derfor allerede i august at gå tiggergang til en række af egnens fremtrædende personer, der var præget af tidens tanker om borgerdyd og filantropi, og som kun-

ne tænkes at ville være de fattiges velgørere. Resultatet blev overvældende, hvadenten det nu skyldtes inspektørens overtalelsesevne eller et gavmildt sind hos de adspurgte. Han fik pengegaver fra både Kammerråddinden og Kammerråden, fra Apothekeren og Kommandeuren, fra Doctoren, Overkrigsscommissairen og Konsulen. Den sidste toppede listen med 10 rdl. Ialt indsamlede inspektør Johansen 29 rigsdaler, 4 mark og 15 skilling.

Og det var dog ikke alt. Nogle gav naturalier, og på denne liste optræder endda flere af dem, der allerede havde haft tegnebogen åben.

Han indsamlede "En mængde Kræmmerhuse fyldte med Boltscher og endeel Chokoladestænger, en kurv fyldt med Æbler, Kager og Pebernødder". Fra en enkelt giver kom "Tilstrækkelige lys til juletræet, 1 pose Rosiner, 1 Pose Rosiner 1 Pose Drops, 1 Pose Pebernødder, 3 Dukker, 2 uldne Tørklæder, 3 par Vanter, 2 par Muffedisser, 1 Æske Tinsoldater, 1 Vægt, 1 Hund af Teracota, Naalebog, 2 Rader Perler 2 Syæsker, 3 Barnetheepotter og 6 Par Kopper".

Gavelisten fortsætter ned over folioarket, og er alt for langt til at gengive her.

Da Inspecteuren havde overblik over det indkomne, tog han til København og omsatte det kontante beløb til julegaver til lemmerne. Også her aflægges han omhyggeligt regnskab til giverne.

Han køber "Tørklæder, Muffediser, uldne Slag, Seler, en ulden Trøje, Snuusdaaser, Skraatobaksdaaser, en Lommekniv, 2 Par Brilller, slips, Lom-

metørklæder, Lotterispil, Tinsoldater, 1 Kjæphest, 1 Trompet, 1 æske Jernbane, 1 Rangle, 1 Tromme" -og meget andet.

På legetøjet kan det anes, at landet er i krig. Det kan måske forbavse, når man kender lemmernes situation, at der mellem gaverne er "14 Portemonnaier á 8 skilling", men i hver af dem var der lagt 1 rigsdaler 4 mark og 14 skilling.

Han gør status: Der er overskud! Dog ikke i penge, men i den personlige glæde og taknemmelighed, som inspektørens sirlige håndskrift giver udtryk for, når han afslutter regnskabet med et øjebliksbillede af en jul og et nytår, der i detaljer beskrives så levende, at man næsten kan lugte kanel og æbleskiver.

Hanslutter nemlig sin regnskabsaflæggelse til velgørerne således:

"Juleaften bleve samtlige paa Anstalten værende 77 Fattige, saavel Gamle som Unge efter Directionens Bestemmelse bestemt paa Sognenes Regning med Risengrød med smør, Sukker og Kanel i og $\frac{1}{2}$ Pot godt Øl, samt Klipfisk med Kartoffler, Smør og Sennep og Sigtebrød. Efter Nadveren blev Juletræet tændt, det var behængt med de rige Gaver, der fra fornævnte ædle Velgjørere vare tilflydte Anstalten og hver især erholdt en nyttig Gjenstand, ligesom alle Børnene erholdt et eller flere Stykker Legetøi. Kager og Frugt var der sendt saa Meget af, at de alle Juleaften fik rigeligt og Børnene saavel de tvende Helligdage, som Nytaarsaften havde fuldt op baade af Frugt og Kager. Efter Plukningen af Træet Juleaften, erholdt samtlige ældre Mænd og Koner et Glas Punch

Regnskab

De rige Gaver, hvorom jeg til Julehøitiden og Nytårs, af
Fattigforfængselens Inspektør Velgjørere blev sig ifærd til at
berede. Dege sin fortræde Ansættelse. Fattige og sind Glæde

Indledningen til inspektør Johansens regnskab for julefesten i 1865

og 4 Æbleskiver hver, Julemorgen Kaffe og Julekage paa Doctor Møllers Regning, endelig Nytaarsaften Risengrød med Smør, Sukker og Kanel samt godt Øl og Nytaarsdags Morgen Kaffe og Wienerbrød for den af Hr. Konsul Blok til Kokkedal skjænkede rige Gave. Jeg tør forsikre, at Julehøitiden næppe nogetsteds iblandt Fattige, er bleven fejret med større Glæde end her paa Anstalten og navnlig var Børnenes Glæde usigelig, da de først vare blevne fortrolige med, at al den Herlighed, hvorom Ingen af dem havde drømt, langt mindre seet, var

bestemt for dem, og jeg nærer det Haab, at den Glæde, der saaledes ad Velgjørenhedens Vei er beredt de herværende Fattige, vil bære sine gavnlige Frugter og at de vil vise deres Taknemmelighed mod Anstaltens Velgjørere ved Flid og god Opførsel.

Jeg bringer Dem derfor min og de Fattiges Tak for den Andel De har i Høitidsdagens Forherligelse.

Brønsholmsdal d. 2. Jan. 1867

Venskabeligst Deres

J.F. Johansen
Inspecteur

50 ÅR MED 'DE GAMLES HUS' I LYNGE

af Oskar Jensen

Den 1. april 1941 blev "Degamles Hus" i Lyngby taget i brug. Byggeriet var startet i efteråret 1939, lige efter at 2. verdenskrig var brudt ud, - et forhold som nok har givet bygherren nogen usikkerhed om opførelsen. Det var et enigt sogneråd, der stod bag dette byggeri, men når man erindrer sig sognekongen - manden - mennesket P.D. Jensen, for

hvem dette, at bygge et hus til de af kommunens ældre, der ikke mere kunne klare sig selv hjemme, var et mangeårigt ønske, så havde det vist ikke været hverken populært eller muligt at stritte imod, og alle var altså enige.

Arkitekt Acton Bjørn stod for projekteringen, mens Lyngby-Uggeløse kommunes rådgivende ingeniør Lauge Laugesen stod for ingeniørarbejdet.

Arbejdet blev udført i fagterprice. Murermester Svendsen, Lyngby stod for murerarbejdet. Tømmerarbejdet blev udført af tømmer-

mester Svendsen, Gilleleje, (hans søn er forøvrigt nu kommunaldirektør i Allerød kommune) - og derudover en lang række håndværkere, hvor det set med nutidige øjne er bemærkelsesværdigt, at kun smedearbejdet blev udført af lokal arbejdskraft, smedemester Mortensen, Kollerød. Opførelsessummen var anslået til 170.000 kr, heri var dog ikke medregnet teknikerhonorar, grund og inventar, så da huset stod færdigt, nåede anlægssummen op på ca. 200.000 kr.

Det voldte P.D. Jensen lidt bekymring, at man herved havde gældsat kommunen, idet man skyldte 180.000 kr. Men som hans sagde ved indvielsen: "at for en kommune med 2300 indbyggere er det ikke afskrækkende, når man ved at vi er færdige med vejvæsenet, har anlagt idrætsplads og opført idrætshus". (Jeg nikker genkendende til den fornemmelse fra mit eget arbejde).

Huset var så kommet op at stå i løbet af 1940 og klart til at modtage sine beboere i foråret 1941. Nu skulle huset så befolkes, dels med de ældre det var bygget til, men også med leder og personale. Det er vigtigt, at rammerne, de bygningsmæssige forhold, er i orden, men mindst lige så vigtigt at de mennesker, der skal sætte præg på huset, skal give det indhold for de ældre, har samme forståelse og kærlighed til arbejdet som dem, der skabte rammerne

Ved denne lejlighed skal fremhæves to ledere, bl.a. fordi deres virke på hjemmet har været en lang årrække. Erna Jensen blev leder af hjemmet i 1946 og fortsatte til 1969. 22 år hvor

hun på sin milde og rolige, men myndige måde var garant for en økonomisk og god drift af hjemmet. Afholdt af såvel beboere, personale og os "udenoms". Jeg blev selv een af "udenomsene" i en del år.

Sognerådet havde indrettet kommunekontor i den sydlige fløj, hvor der nu er bibliotek. Det var en stor forbedring for sognerådet og personalet, -Eva Jeppesen og "Gudde", Gudrun Jensen, der udgjorde staben på dette tidspunkt. Den blev dog med tiden udvidet, og i 1964 blev jeg fastansat kommunekasserer og fik altså mit daglige virke på kommunekontoret og nød som de andre ansatte godt af det tætte naboskab med "De gamles Hus".

Jeg tror, at naboskabet var til gensidig glæde. På og ved kommunekontoret var der altid livlig aktivitet. Det nød beboerne og fik ofte en snak med "kunderne".

I kælderen indrettedes et lille bibliotek, som med begrænset åbningstid blev varetaget af lærer Gudmund Larsen fra Lyngskole. Også kommunens hjemmesygeplejersker havde udgangspunkt fra hjemmet, og deres gåen frem og tilbage var en del af dagligdagen.

Desuden havde kommunens beboere adgang til at komme og få sig et varmt bad i en badeanstalt, der også var indrettet i huset i en del år.

Alt dette liv omkring "De gamles Hus" gik op i et ubevidst socialt samvær og gav et godt sammenhold - vi hørte sammen, og Frk. Jensen svævede over det hele.

I 1977 tiltrådte den nuværende

De gamles Hus - Lyngge-Uggeløse

leder Julie Lichtenberg så som leder.

I 1970 havde vi kommunesammenlægningen, og mit eget virke var forlagt til Kirkehavegård i Lillerød, mens den nye kommunes tekniske forvaltning flyttede ind i det gamle Lyngge-Uggeløse-kommunekontor på hjemmet.

Tiden og udviklingen var løbet fra hjemmet. Der lød toner fra Christiansborg om at de gamle alderdomshjem burde nedlægges og erstattes af nye, tidssvarende plejehjem. Det gjorde ondt på nogen af os, at det vi hidtil havde syntes var godt, nu pludselig ikke duede mere - så vi strittede imod.

Vi kunne godt se at det, der i 1940 var godt og endda forud for sin tid, nu trængte til modernisering, og udover at være en god daglig leder af hjemmet, var Julie Lichtenberg med sin inspiration en god samarbejdspartner i denne ombygning

Godt een million kroner (5 gange opførelsessummen) blev investeret i 1979. Badeværelserne blev bygget, elevator installeret, terapilokale, lokale for frisør og fodpleje m.m.

Alt dette har Julie Lichtenberg formået at binde sammen i det daglige arbejde som leder, i en god og varm atmosfære, som gør, at det er rart at være (og komme som gæst) på "De gamles Hus" i Lyngge. Tiden går; nye tider kommer, og udviklingen går videre. Må jeg til sidst med et taknemmeligt tilbageblik på dem, der skabte rammerne, og dem, der gennem årene lagde arbejde og sjæl i huset, ud-tale ønsket om, at "De gamles Hus" kan leve videre, til gavn og glæde for kommunens ældre.

Et stort TILLYKKE til jubilaren.

Oskar Jensen

ARKIVNYT

KIRKEBØGER

Arkivet kan fra januar hjælpe slægtsforskere, som skal bruge kirkebøger fra Blovstrød, Lille-rød og Lyngge-Uggeløse.

Vi har dem nu på mikrofiche lige så langt op i tiden som Landsarkivet, dvs. til omkring 1890. Vi har endvidere været så heldige at få foræret et læseapparat til mikrofiche af Leif Rasmussen i Blovstrød.

ARKIVAFTENER

Der arbejdes i arkivet følgende aftener i vinter- og forårssæsonen, kl. 19,30 - ca 22 :

Mandag den 7. januar
Tirsdag den 29. Januar
Onsdag den 20. Februar
Torsdag den 14. Marts
Mandag den 8. April
Tirsdag den 30. April
Onsdag den 22. Maj
Torsdag den 13. Juni

ÅBENT HUS

Hver første onsdag holder arkivet som bekendt åbent om aftenen i vinterhalvåret. Det er et tilbud til alle de, der ikke har mulighed for at besøge arkivet i åbningstiden om formiddagen. Der er ikke noget fast program disse aftener; alle er velkomne for at se sig om, snakke gamle dage eller søge noget specielt f.eks. i billedsamlingen.

EFTERLYSNING **Allerød nyt**

For tiden er Arkivet ved at gøre færdig til at få lokalavisen AllerødNyt indbundet årgangsvis. Desværre har det vist sig, at der er huller i vore årgange.

Mon nogle af vore læsere kan udfylde disse huller enten ved at give os et manglende nummer eller ved at lade os kopiere det? Følgende numre mangler vi :

1989 : 39, 44, 46, og 49

1990 : 2, 15, og 32

Af 1985 har vi kun nr 31, 33-35 og 37-45.

AllerødNyt har hjulpet os så meget, de kan.

KA

RETTELSE til Nøglehullet 3/1990

Fra flere sider er vi blevet gjort opmærksom på, at Lars Peter Rasmussen ikke boede på Lyngevej 214. Der boede hans broder Christian Rasmussen.

Lars Peter og hans kone Caroline boede nærmest adressen Lyngevej nr 136.

KA

SMEDENS ARKIV

Fra fhv. smedemester Gunnar Hansen fra Blovstrød har arkivet fået lov at hjemtage adskillige hylde-metre med et par generationers smedevirksomhed. Smedeværkstedet er netop blevet ryddet væk til fordel for boligbyggeri; det lå sydligst i Blovstrød ved bakken. Der forestår et større sorteringsarbejde af det meget materiale.